

BOZSIK PÉTER

Sas éhező nyúlra

A szerző, Sirbik Attila kétéves, amikor meghal Josip Broz Tito, az egykori szocialista Jugoszlávia teljhatalmú ura, tizenhárom éves, amikor ez az államalakulat összeomlik, polgárháborúba sodorva az ország nagy részét, és huszonegy éves, amikor a NATO-bombázásokkal véget ér a rémálom. Ha az Amerika Egyesült Államokba születik, épp akkor vált volna fölnőtté. De nem ott született, bár az amerikai minimalista prózaírók láthatóan hatottak rá. A regény, pontosabban annak első tizenegy fejezet, nem a NATO-bombázásokkal ér azonban véget, hanem Szlobodan Milosevics, a Balkáni Mészáros halálával. (A tizenkettedik, utolsó fejezetről majd később szólok.)

Szabadka, Rovinj, Pécs, Budapest, Balatonfenyves, Újvidék, Pozsarevac, Vranje a helyszínei ennek a töredékekből összeálló kisregénynek, kerete pedig a testvérháború és annak utózöngéi. A könyv írója, mintha nem is csak föltétlen szépirodalmat akart volna írni, hanem kiírni magából mindazt a fájdalmat, önpusztító dühöt, kilátástalanságot, lelki-furdalást, amelyet a háborús hátországbán, illetve kényszerű gimnazista éveiben (már Magyarországon) megtapasztalt. Kényszerű, mert azért megy Pécsre tanulni, hogy nagyobb biztonságban legyen (és itt már nem az íróról, hanem a regény főhőséről beszél). És pont ez a biztonságérzet válik álságossá, azaz üt vissza. Mert hiába a magyarországi haverok, a csajok, az alkohol meg a fű, a szabadkai barátok fronton vannak, vagy rettegésben bujkálnak, nehogy odakerüljenek. A regény hőseit meg lelki-furdalás kínozza, neurotikussá válik, mert nem érti, hogy nem értik, mi történik pár kilométerrel délre. Olyan hisztériás rohamot kap, hogy a haverjai kénytelen leütni. Ebben a világban a haverok kibasznak egymással, a fű paranoiával jár, a rossz alkoholok öröknek tűnő másnapossággal és depresszióval, és a szerelem sem megváltás semmire. Marad a testi vágy, ami csömört okoz, és a szesz mámore, a fölszívódásnyi idő, a hatás kezdete.

Egyébként is, a főhős családjában mindenki neurotikus, félbolond vagy egészen az. A gyermekét terrorizáló apa idegbeteg, mert elvesztette a titói Jugoszlávia nyújtotta viszonylagos biztonságérzetet, az anya vallási fanatikus, aki gyermekéből a sátánt próbálja kiűzni, a nagymama pedig beleőrül abba, hogy elűzték Rovinjból, mert elcsábított egy nős férfit. Sirbik Attila ide-oda cikázik hőse különböző múltjaiban, mégis van valami linearitása a könyvnek, hiszen a rovinji kisgyerekkori nyaralásoktól jut el a fölnőtt korig.

Végül az utolsó, tizenkettedik fejezetről. Az utolsó fejezetben az író újra visszatér a NATO-bombázásokhoz, és az azt megelőző hetekhez. Dél-Szerbiában járunk, ahol egy Jenki nevű illető meséli el, hogyan élte túl azokat a szörnyű hónapokat. (Az előző fejezetek én-elbeszélőjének nem tudjuk a nevét.) A magyar származású Jenki önként vonul be; nem akar bujkálni, miután lekerül a „védett vadak” listájáról, mert otthagyja az egyetemet, mivel nem tudja finanszírozni. Nem részletezem azt a sok borzalmat, ami Jenkivel történik a rettegéstől, az éhezésen át, a kényszerű kutyahús evésétől a fásultságig. Ahol sasok vadásznak éhező vérnyulakra.

Olyan az egész, mintha egy deliráló régész hiányos, római kori mozaikot fedezett volna föl, amely egy rettenetes istent ábrázol. A részletek jól látszanak, az egész meg fejen áll össze.

SIRBIK Attila, *St. Euphemia*, Forum – Magvető, Újvidék – Budapest, 2015.